

MORGONBRIS

Nr 3.

Arbeterskornas tidning — Utgifven af Kvinnornas Fæckförbund.

Sept. 1906.

FRU ANN-MARGRET HOLMGREN.

Den kvinnliga rösträttsrörelse, som på senare åren växt upp i vårt land, har på kort tid vunnit en storslagen framgång. För närvarande räknar Landsföreningen 63 anslutna föreningar och sammanlagt uppgår medlemsantalet till åtskilliga tusenden.

Att denna organisation räknar sina flesta medlemmar bland de bättre lotade kvinnorna inom samhället är ej att undra på, ty det är ju egentligen hos dessa intresset för kvinnornas rösträtt först vaknade till lif. Dock, en af de väsentligaste orsakerna till den raska frammarschen är nog bl. a. den, att en del intresserade och företagsamma kvinnor haft tid och råd att helt ägna sig åt saken och ställt sin arbetsförmåga i dess tjänst. Bland dem, som offrat tid och krafter för saken står professorskan fru *Ann-Margret Holmgren* som en af de främsta, detta isynnerhet hvad den muntliga propagandan beträffar.

Fru Holmgren hör till de få kvinnor, hvilka som talarinnor har ordet helt i sin makt. Hennes föredrag verkar klart och rättframt och på samma gång så mjukt och kvinnligt öfvertygande. Det är kvinnan-modern som på sitt köns vägnar talar för det rättvisa i kvinnornas rösträttsfordran, icke från den brutala maktens synvinkel, utan därför att hon är lifligt öfvertygad om, att kvinnornas vekare och mildare egenskaper som styrande och rådgifvande makter behöfvas ej endast i hemmet, utan äfven utanför hemmet, i samhället. Hennes fasta tro är att världen då icke skulle vara så ond som den nu ofta visar sig vara, ty kvinnorna förstå bäst hur de små och svaga ha det; hon känner lättare medlidande med alla, som ha det tungt, och hon har öfning i att få en liten slant att räcka långt — därför och af många andra orsaker skall samhället vinna i rättvisa, sundhet och skönhet genom kvinnornas direkta inflytande.

Det är därför af ett djupt allvarligt intresse fru Holmgren arbetar för kvinnornas rösträtt, och för denna saks framgång har hon bragt stora offer.

Fru Holmgren är född på Hesselgård i Uppland. Hennes far var den för sin mångsidiga bildning och politiska intresse kände kammarherren *Nils Tersmeden*, hvilken som diplomat vists-

des mycket i utlandet. Den uppfostran fru H. åtnöjt, samt det starka personliga intryck fadern utöfvade på henne, bildade grundvalen för hennes hela politiska intresse och arbete. Hon är sedan många år änka efter professor *Fritiof Holmgren* vid medicinska fakulteten i Uppsala, hvarest de båda

vit till henne och bedt henne att ej komma »emedan ingen finns som intresserar sig för saken». Det har dock ofta visat sig att en timmes enkel framställning af saken har varit nog för att just väcka intresset och öfvertyga såväl män som kvinnor. Dock går det lättast att väcka intresset bland allmogen

Fru Holmgren var Landsföreningens ombud på världskongressen i Köpenhamn i somras.

Bland de kvinnor som ifrå för kvinnornas rösträtt hör fru Holmgren till dem, som stå arbetareklassen nära. Hennes frisinnade åskådning har också tillförsäkrat henne arbetarkornas sympatier i vida kretsar. Tiden är nu inne då det behöfs en kraftig uppryckning för rösträttsfrågans lösning bland arbetareklassens kvinnor. Det vore önskvärdt om fru H. ville vara med i detta arbete; vi hoppas och tro att hon vill det.

Hur arbetareklassens kvinnor sedan komma att ordna sin rösträttsorganisation blifver en senare fråga som väl skall finna sin lösning på den stundande konferensen. Huvudsaken är att intresset väckes, att upplysning sprides, och att kvinnorna komma till förståelse, och samla sig kring krafvet på rösträtten.

A. S.

ANN-MARGRET HOLMGREN.

makarna på sin tid voro välkända för sina frisinnade demokratiska sympatier.

Under sin agitation för kvinnornas rösträtt har fru Holmgren besökt en mängd platser, rest tusentals mil på järnväg, och af de 63 föreningarna som finnas har hon bildat de 52. Hon säger bl. a. om denna sin agitation, att hon öfverallt mötts med vänlighet, fastän hon ofta besökt platser där man förut skrif-

på landet, de ha så raka vägar till hjärtan och hjärnor och deras rättskänslor ar oförvillad.

Fru Holmgren har företagit alla sina resor på egen risk och egen bekostnad, ty Landsföreningen har ännu icke kommit så långt i ekonomisk bärkraft att den har kunnat träda hjälpande till, men utan hennes energiska agitation hade Landsföreningen sakert stått på svaga fötter.

Några ord om den internationella rösträttskongressen i Köpenhamn.

Det blåste friska vindar från världens alla hörn öfver denna kongress.

I fem dagar varade den, 7—11 aug. och rundliga 8 timmar arbetades dagligen af de mer än hundra kvinnor som mötts.

Och ingen kunde säga annat än att kvinnorna presterade ett fullt ut lika gediget och ordningsfullt arbete som någonsin männen på sina kongresser.

Detta erkändes också enhälligt af pressen.

Största äran häraf tillkom nog mötets ypperliga president — ordförande — fru *Carrie Chapman-Catt*. Hennes aldrig svikande opartiskhet, upphöjda lugn och vinnande älskvärdhet gjorde henne allmänt beundrad.

Hon var dessutom en glänsande vältalare och en person, som hade öppet öga för rättvisan i de kroppsarbetandes frigörelse. Hennes frisinne

och ärligt demokratiska tänkesätt visade sig vid flera tillfällen.

Det var lyckligt för oss nordbor, att det närbelägna Köpenhamn valdes till mötesplats. Vi hade lätt att komma dit. Och de danska äro så välvilliga och gemytliga, att angenämre dagar kunde vi aldrig fått.

Ni förvånas nog när jag berättar, att kvinnor kommit ända från Australien, från Canada, från Moskwa, från Island o. s. v.

Det märktes, att kvinnans rösträtt är en fråga, som gripit omkring sig med löpeldens fart.

Det är ej länge sedan, då knappast en enda kvinna tänkte på hur viktigt det är för henne själf och för hela samhället, att hon skall få rätten att stå sida om sida med mannen och med honom dela ansvaret för statens och samhällets styrelse.

De australiska kvinnorna kunde ej nog priså sina män, som rättvist och energiskt arbetat för deras likställighet med mannen.

I det australiska statsförbundet kan kvinnan nu få beklåda hvilket ämbete som helst i staten, har samma rösträtt och valbarhet till parlamentet som mannen o. s. v. och saknar ingen enda af männens rättigheter.

Man häpnade inför alla de humana lagreformer som genomförts sedan kvinnorna kommit med, t. ex. lika lön för lika arbete, förbättrade äkten-skaps-, skilsmäso- och arbetareskyddslagar, för att blott nämna dessa viktiga områden, där vi i vårt land stå långt tillbaka.

De ryska representanterna voro föremål för stormande ovationer. Alla ville visa sin sympati för det ryska folkets frihetskamp. Dessa ryskor voro renhåriga demokrater. En af dem påpekade det nödvändiga i att börja rörelsen med att föra ut rösträttstanken i de breda folklagren. En bonde hade sagt till henne: »hvarför skall min moder vara slaf och inte kunna rösta, men jag vara fri?»

En ypperlig talare — som borde inbjudas till Stockholm — var socialdemokraten, fru *Andrea Brockmann*, ordf. i kvinnornas skradderiförbund. Hon talade om hvarför kvinnorna behöfva rösträtt, och hur viktigt det är för dem att organisera sig.

Bland dem som väckte största förtjusningen var den bekanta, rika skattevägrerskan fru *Montefiore* från London. Hon beskref humoristiskt hela striden, hur hon först provianterade för en längre tid och så bommade igen sitt hus, samt hur lagens handlangare till sist, efter 6 veckors barrikad, bröto in och togo en del möbler, när hon ej gaf dem pengar. Helst hade hon velat komma i fängelse, men det fick hon ej.

Däremot häktades några andra kvinnor, som deltagit i de bekanta gatudemonstrationerna i London.

Till dessa kvinnor som just i dagarna skulle frigifvas, afsände mötet ett telegram.

Kongressen ryckte helt visst fram de danska kvinnornas rösträttsfråga ganska betydligt. Första tecknet här till var ett stort politiskt möte i Fredriksberg. Have, besökt af 4—5,000 personer, hvaraf omkring hälften män.

Där talade fru *Chapman-Catt*, folketingsmannen, socialdemokraten herr A. C. Meyer, dr P. Munch samt en kvinna från hvart och ett af de nor-

diska länderna. Dessutom en ryska som talade helt kort på norska.

Fru *Catt* sade, att i alla länder och till alla män ville kvinnorna framställa sitt rättfärdighetskrav på rösträtt ända tills det erkändes vara tyranni af männen att neka dem det. Hon hoppades, att Danmarks kvinnor snart måtte få kommunal rösträtt.

Hr *Meyer* framhöll det orimliga i att t. ex. en kvinnlig doktor ej har rösträtt, men en man kan ha det, om han också hvarken kan läsa eller skriva.

Dr *Munch* sade att kvinnorna skulle bli en god hjälp i att bekämpa stridigheter mellan nationerna och i att utfylla klyftan mellan rika och fattiga, som finns öfverallt i världen.

Fru *Kroy* från Norge sade, att många män säga sig vara för reformen — men — »att tiden inte är inne» (munterhet) »inte ännu!»

Dr *Maikki Friberg* berättade, att det var olyckan, som lärde Finlands män att värdera kvinnan. Icke en man hade höjt sin röst mot att ge kvinnorna allmän rösträtt och valbarhet lika med männen, hvilket de i år fått.

Sverige representerades af mig; jag sade, att vi hade godt hopp, emedan frågan gått framåt med rask fart — tack vare, bland andra, borgmästare Lindhagen, som aldrig varit rädd för att hålla idéens fana högt — men att ännu en hop invändningar göras, hvaraf jag bemötte en del.

Mötet ansågs mycket lyckadt. Jag önskade att vi haft ett liknande i vår hufvudstad. Men det kommer väl!

Till dess må vi arbeta flitigt med namninsamlingen på vår petition, det viktigaste vi för ögonblicket kunna uträtta för vår rösträttsak.

Alla tecken tyda på att de kroppsarbetande kvinnorna i Sverige börja inse hur mycket de kunde vinna genom att få rösträtt. Mätte de snart komma med och hjälpa till att föra saken framåt!

Ann Margret Holmgren,
f. Tersmeden.

Arbeterskorna och nutidens kvinnofråga

af

Clara Zetkin.

(Forts. fr. nr 2 1906.)

Kvinnan och barnuppfostran.

IV.

Äro emellertid dessa fakta att jämlra sig öfver såsom gråterskorna af både mans- och kvinnokön göra.

Enligt vår uppfattning icke; ty förutsättningen: modern är den som på förhand af naturen bestämts att vara barnets uppfostrarinna, synes oss vara en af de ynkliga fraser, som ännu så talrikt halta genom ett århundrade där de icke höra hemma.

Modren är den »naturliga» (d. v. s. den genom de naturliga förhållandena mellan henne och barnet därtill bestämda) uppfostrarinnan och vårdarinnan för barnet under dess diperiod, den tid då det bör ha bröstet; men ingenting därutöver. Det måste vara samhällets plikt att laga så att modern under den perioden kan få behålla barnet; liksom samhället också har att skaffa barnet de tänkbara bästa utvecklingsmöjligheter före födseln genom att under hafvandeskapet ta möjligast bästa vård om modren.

Men har barnet digfningstiden bakom sig, så är det i sig själf fullkomligt likgiltigt om dess utveckling ledes af modren eller af tredje person. Här afgöra icke längre »naturliga», oföränderliga orsaker, utan de omväxlande förhållandena i samhället, dess ställning för tillfället och den riktning dess utveckling är stadd uti.

Hufvudsaken är icke en moderlig uppfostran utan en kärleksfull, förständig uppfostran, som stöder sig på kunskap och iakttagelse om de lagar som reglera barnets utveckling. Fordom var modren i kraft af den tidens arbetsfördelning mellan man och kvinna, afkommans naturliga, d. v. s. den af de härskande samhälleliga förhållandena därtill bestämda uppfostrarinnan, liksom hon ock var den som framalstrade alla för familjen nödvändiga bruksartiklar, liksom hon då var skraddare, skomakare, bagare, väfvere, spinnare m. m. Lika enkla och råa som de saker man den tiden tillverkade var också barnens uppfostran. Ja, till och med den fördelning på flera som tog bort från hustrun det ena slaget hemarbete efter det andra, måste äfven så småningom afhända henne barnens uppfostran, ty förhållandena ställde samtidigt högre anspråk på denna, det fordrades större mångsidighet, hvilken sällan kunde förenas hos en och samma person. Den första följden här af blef att kvinnan måste lämna ifrån sig först barnens tekniska, yrkesuppfostran, men äfven så småningom deras andliga uppfostran, deras undervisning, hvilken öfverlämnades åt fackmän, specialister.

Numera faller det väl ingen in att motsätta sig denna arbetsfördelning då det gäller barnens uppfostran. Fördelarna, ja nödvändigheten af att barnen undervisas af lärare och lärarinnor ligga tydligt i dagen. Ingen skulle numera påstå att modren måste vara »den enda naturliga lärarinnan» för sina barn. Modrens roll som uppfostrarinna har sålunda lidit ett betydligt afbräck genom den moderna organisationen vid undervisningen. Då det är fråga om undervisningen är modren ersatt af samhället. Detta organiserar den delen af uppfostran och utför densamma genom därtill ägnade ställföreträdare. Förhållandena tvungo härtill från två synpunkter: å ena sidan därför att det mera fullkomliga resultat man fordrade nödvändiggjorde större arbetsfördelning, å andra sidan att man måste gifva efter för den för allt flera och flera kvinnor uppkomna nödvändigheten att själfva förvärfva — utom eller inom hemmet.

I alldeles löjlig motsats till dessa fakta uppställer man ändock ännu såsom en oomkullstöttligt dogm, att kvinnan skulle vara sina barns uppfostrarinna! Hon är det ej längre i denna betydelse!

Man förlorar härvid helt och hållet ur sikte att barnuppfostran är ett yrke liksom alla andra. Liksom alla andra yrken fordrar ock detta för att dess utförelse skall lyckas att han har naturlig böjelse för yrket, den nödvändiga tekniska utbildningen samt öfverhufvudtaget en så hög och mångsidig utveckling som möjligt. Om man sålunda absolut vill påtvinga kvinnan sysslan som uppfostrarinna, så måste man åtminstone antaga att hon förenar i sig dessa tre förutsättningar, som äro nödvändiga för att hon med framgång skall kunna uppfylla sitt kall. Men detta är endast fallet hos det minsta antalet kvinnor.

Likaså litet som t. ex. alla män äro födda till att vara skomakare, soldater eller målare, likaså litet som deras möjligen befintliga anlag därtill kanske någonsin komma att utvecklas, likaså litet har kvinnan fått med sig till världen någon absolut begåfning till pedagogiska värf och ännu mindre gör den utveckling hon får i nuvarande samhälle henne lämplig till dylika värf eller kommer hennes möjligen befintliga anlag därtill att utveckla sig. Begåfningen för uppfostringsvärf tillkommer lika litet som

andra talanger något särskildt kön, utan olika individer.

Det är mycket möjligt, ja till och med sannolikt att denna begåfning är att finna oftare hos kvinnorna än hos männen; detta till följd af att kvinnorna under århundraden utfövat uppfostrande verksamhet. Men i nittio fall af hundra förkrympas dessa medfödda anlag genom den ensidigt kvinnliga utvecklingen, de bli till blott instinkt i stället för att utveckla sig till en medveten talang, utfövad med klar förståelse.

Eller berättigar kanske befintligheten af den andra här ofvan omnämnda förutsättningen: den bättre tekniska utbildningen, att man tilldelar kvinnan uppfostrans roll, utan att vilja höra talas om invändningar däremot?

Uppfostrans mål är att bilda barnen till människor i ordets fulla betydelse. Men den moderna människan är en mycket invecklad skapelse, som utvecklar sig i enlighet med de bestämda lagar, hvilka ligga utom henne och som befodra hvarandras verksamheter eller bekämpa, upphäva hvarandra. Uppfostrans mål kan icke uppnås utan kännedom om de fysiska (kroppsliga) och psykiskt (andliga) lagar, som behärra barnets utveckling, eller utan att man förstär den naturliga och samhälleliga omgivning, i hvilken denna utveckling försiggår. Det kan heller inte fullständigt uppnås utan att man känner och iakttagger de uppfostringsmetoder, som grunda sig på dessa lagar. Hvarje handtverkare och konstnär måste känna till det material han bearbetar, han måste vara mästare i vissa tekniska, yrkesmässiga handgrepp, som äro nödvändiga för att forma materialet. Det samma måste ock gälla om personer som skola forma människor. De måste känna till den lera de ha att knåda, med metod som synes vara mest ägnad att använda, de måste vara förberedda för sin uppfostrande verksamhet.

För att få de enklaste saker så fulländade som möjligt öfverlämnar man deras framställning till specialister, yrkesmässigt skolade personer. En gammal sko låter man ej den förste bästa flicka samman, utan man lämnar den till en fackman, skomakaren, för att denne skall kunna ta den under behandling efter alla konstens regler. Men till barnens uppfostran tar man icke så stor hänsyn; då det är fråga om den viktigaste af alla samhälleliga funktioner ser man bort från nödvändigheten af yrkesmässig utbildning.

Ännu mera: man upphöjer det till en dogm att denna samhälleliga funktion skall utföras genom krafter, som icke äro förberedda och utrustade till det värfvet; ty: »modren är barnets naturliga uppfostrare». Alltså, den första bästa gås — ursäktat uttrycket — som blir moder, erhåller blott därigenom den magiska gåfvan att kunna utfylla alla uppgifterna i detta svåra och betydelsefulla värf!

Denna uppfattning är genom sina följder nästan brottslig.

»Men», säger den välsinnade kalkborgaren och slår sentimentalt upp ögonen mot himmelen, »men naturen har gifvit kvinnan moderskärlekens instinkt, och denna instinkt träder då hjälpsamt till, där vetandet fattas.»

En dålig bevisföring, som stöder sig på sådana grunder. Vår tid är icke så betagen af mysticism att den tror på att helt öfversinliga uppenbarelser kunna omsättas till verksam kraft. Moderskärlekens instinkt är blind, den förlorar sig i mörkret. Den kan aldrig någonsin ersätta hvad vetande och kunskap kunna åstadkomma. I bästa fall kan den undvika de värsta felen vid barnens uppfostran, men det kan aldrig få fram något fulländat. Den kvinna, som icke känner till grundvillkoren för barnens kroppsliga utveckling, som saknar nyckeln till att förstå hvad som är nödvändigt för dess andliga förkofran, som icke vet, hvar hon skall ingripa pådrifvande eller tillbakahållande, med mild takt men dock utan skolmästare-

aktigt pedanteri, den kvinna, som icke förfogar öfver något af de tekniska konstgrepp som underlätta barnets utveckling till människa — hon kan också ej passa till barnets uppfostrinna, vore hon så tio gånger dess köttsliga mor. Dagligen har man för ögonen exempel på hvilka oerhörda, ja rent af brottsliga fel de mest ömma mödrar begå mot sina barn just i »moderskärlekens» namn. Att uppfostran är öfverlämnad till den »moderliga instinkten» har man till stor del att tacka för ungdomens andliga och kroppsliga förkrympthet; alla populära afhandlingar om barnavård och ungdomens uppfostran kunna intet ändra häri, så mycket mindre som de gå förlorade för flertalet mödrar. Den kvinna, som dagligen arbetar i industriens tjänst i tio, tolf eller ännu flera timmar i fabriken eller från tidigt på morgonen till sent på aftonen i hemmet, hon kan icke ägna sig åt sitt kall som uppfostrinna. Hennes ingripande i uppfostran måste för det mesta inskränka sig till att sätta i bakstycken i byxor och stoppa strumpor, sedan hon först förtjänat till bröd åt barnen.

Just med hänsyn till uppfostrans mål och hur man skall lyckas att uppnå detta är det absolut nödvändigt att genomföra detsamma vid barnens hela uppfostran som nu redan är till största delen genomförd med godt resultat vid undervisningen. Den måste öfvergå från kvinnan, som antingen är alls icke eller otillräckligt rustad för detta kall, till yrkesmässigt utbildade uppfostrare eller uppfostrarinnor. Samhället måste också i det hänseendet inträda i sina rättigheter och öfvertaga sina plikter. Visserligen skall vanan och frasens makt fortfarande hålla fast vid grundsatsen om att barnens uppfostran är kvinnans uppgift; men förhållandena göra i själfva verket denna uppgift för hvar dag allt mera illusorisk. Barnets utveckling skall icke taga skada af förändringen; i stället för att nu vara ett den blinda instinkts verk skall den bli föremål för en om sitt mål medveten vetenskap.

* * *

Men det finns ännu ett, tungt vägnande, skäl mot att barnens uppfostran skulle vara kvinnans förnämsta uppgift. Den som vill uppfostra måste först själf vara uppfostrad. Det är öfverflödigt, att längre orda om hur litet nutidens kvinna motsvarar denna fordran, fattad i dess vidsträcktaste bemärkelse. Sedan århundraden har hon blifvit undertryckt och förslafvad, har hon systematiskt hållits till underdånighet. Från födseln är hon föremål för systematiskt genomförd kroppslig och andlig förkrympning. Kvinnan måste därför nödvändigtvis vara en ofullkomlig och ensidigt utvecklade varelse. Sinsemellan anse männen i själfva verket kvinnan som en lägre afart af människosläktet. Och underbart, denna utvecklade varelse, som af sina herrar och mestare erinras om sin underlägsenhet vid hvarje viktigt tillfälle, vid hvarje försök att tillkämpa sig en människovärdig ställning, hon skall vara »utvald» af naturen till att uppfostra det uppväxande släktet! Hvem frågar härvidlag icke omigen den gamla frågan: kan dock en blind leda en blind? Kvinnobefrielsens motståndare fylla band för att bevisa det kvinnliga släktets underlägsenhet; men å andra sidan draga de ej i betänkande att tildöma dessa underlägsna varelser den viktigaste af alla samhälliga uppgifter, ja till och med att förklara denna uppgift vara deras egentliga »yrke». Denna logik gör den manliga intelligensen all ära!

Vi skola här icke ingå på hur kvinnans faktiskt befintliga underlägsenhet skapats genom de inskränkande förhållanden, i hvilka hon sedan årtusenden lever, och icke heller på hur denna underlägsenhet måste försvinnas genom gynnsamma utvecklingsmöjligheter. För ögonblicket måste vi endast konstatera kvinnans mindre

utveckling och därmed ock att hon såsom sådan är mindre ägnad till barnuppfostrare. Goethes uttalande att »föräldrarna kunde föda uppfostrade barn, om föräldrarna själfva vore uppfostrade», gäller i första rummet om förhållandet mellan moder och barn.

Värdelöst är ock det ofta hörda talet om kvinnans rika och djupa själslif, om det moraliskt förädlade inflytandet af det »evigt kvinnliga».

För den kommande generationen kan kvinnan icke vara en öfversteprestinna för det sköna, sanna, goda, därför att hon till största delen ännu står kvar i en förgången tid med sin uppfattning om konstnärliga, vetenskapliga och sedliga begrepp. Dessa begrepp äro ju icke uttryck för evigt gällande idéer, de motsvara i stället de bestående, i utveckling stadda samhällsförhållandena; de växla och förändra sig äfven med dem. Hvarje tidsålder och hvarje folk har sin egen sedlighet, konst och vetenskap.

Under nuvarande tidsålder utkämpas en häftig kamp mellan den gamla och den nya tidens idéer. Just på moralens område står kvinnan i regeln i det gamla, det föräldrades läger, på en ståndpunkt då den patriarkaliska familjen ännu hade sitt berättigande. Därigenom att man höll kvar kvinnans hela andliga utveckling på en ståndpunkt, som gällde i förångna århundraden, därigenom att man hämmade hennes utveckling, att man icke beviljade henne den plats som tillkom henne i samhället utan fjältrade henne vid hemmet, därigenom har också kvinnan till sin sedliga åskådning kommit ur sitt rätta sammanhang med det fullständigt förändrade samhället. De nya samhällsförhållandena hafva frambragt nya livsvillkor människorna emellan och därmed ock nya sedliga uppfattningar, som skilja sig lika mycket från de gamla som de nya produktionsförhållandena från de gamla. Men denna utveckling har endast börjat hvad beträffar kvinnan. Kvinnan har ännu icke bragt sin sedliga åskådning i samklang med de nya samhällsförhållandena; då det är fråga om hvad som bör äras högt och hon fasthåller ännu vid återspeglningar från forntidens sociala förhållanden.

Men hur skall hon då vara så utomordentligt skickad att leda de barns utveckling, som i framtiden skola bli medborgare, som måste vara beredda att utöfva plikter och fordra rättigheter i ett kommande samhälle och icke i ett forntida? (Forts.)

Sundsvalls sömmerskefackföreningens sommarhem.

I »Morgonbris» har förut stått att läsa några ord om Sundsvalls sömmerskefackföreningens beslut att försöka upprätta ett sommarhem för sjukliga medlemmar. Meningen var att till en början göra ett litet försök, ett experiment för att utröna kostnaderna och möjligheterna i öfrigt för hemmets, eller om man så vill, sommarkoloniens, startande och underhåll.

Ett sådant litet försök har också blifvit gjort i sommar. Föreningen förhörde i Sundsvalls skärgård, ute i »hafsbandet», en liten lägenhet i en härligt belägen bondgård. Stället hette Myrbodarna, beläget i Njurunda församling, ett par mil utanför Sundsvall. Bland föreningens medlemmar utvaldes fyra, hvilka voro särskildt kläna och i behof af hvila och frisk luft; å föreningens bekostnad reste de ut och vistades under jämt en månad, juli månad, på kolonien. De skötte själfva det gemensamma hushållet och fingo äfven i allt öfrigt sköta sig själfva i alla afseenden. Ett par af dem, hvilka gått under läkares behandling, hade af dessa mottagit särskilda råd beträffande vården af sin hälsa under vistelsen därute.

FRÅGOR.

*Vid hafvet, det öde nattliga hafvet,
står en yngling.*

*Vemod fyller hans bröst, tvifvel tynger hans hufvud,
och med dyster uppsyn frågar han vågorna:*

*«O, lösen mig lifvets gåta,
den kvalfulla, urgamla gåtan,
som många hufvud ha grubblat öfver
hufvud i hieroglyfpyrda mössor,
hufvud i turban och svart baret,
hufvud i peruk och tusend' andra,
arma, pinade människohufvud —*

*Sägen mig, hvad människan är,
hvarifrån hon är kommen, hvarthän hon går,
och hvem, som bor
där uppe på gyllene stjärnor!»*

*Vågorna mumla sitt eviga mummel,
vinden fläktar, skyarna fly,
stjärnorna blinka likgiltigt och kallt,
och en narr väntar på svar.*

(Nya Sånger.)

Arvid Mörne.

Vistelsen ute i friska luften, hvilat och god kost hade också i förening utöfvadt ett anmärkningsvärdt välgörande inflytande å de fyra »kolonisterna». Ingen af dem hade någonsin varit i tillfälle att åtnjuta så lång hvila från det stillasittande arbetet å syfabrikens osunda lokaler. Så mycket kraftigare verkade därför vistelsen på kolonien. De blefvo allesamman högst betydligt stärkta, kroppsvikten ökades och hela deras yttre vittnade om den förbättring de undergått. I en särskild skrivelse till föreningen uttryckte de gemensamt sin tacksamhet för den hjälp de på detta sätt fått af föreningen.

Resultatet var sålunda tillfredstillande.

Hvad närmast kostnaderna beträffar gingo de på en summa af inalles 150 kronor, däraf cirka 6 kronor i hyra och resor, samt resten för kosthållet. Efter en tid af 16 veckor blir då den genomsnittliga kostnaden kr. 5:52 pr vecka för kosthållet, ett resultat, som naturligtvis endast kunde uppnås genom kolonisternas eget arbete med matlagningen och dylikt.

Medlen till sommarhemmets utgifter hade anskaffats, dels genom insamling, kr. 125, dels genom tillskott ur föreningens kassa, 25 kronor. Det hela hade omhändertagits af en af föreningen utsedd kommitté, hvilken vid ett föreningens sammanträde i höst aflade slutrapport och vederbörligen aftackades.

Meningen är naturligtvis att söka äfven under kommande år fortsätta denna sålunda påbörjade verksamhet.

O. D.—st.

Kommittén för kvinnokonferensen

har utsändt följande inbjudan till alla organiserade kvinnor i Sverige, hvilka tillhöra antingen Soc.-Dem. Arbetarepartiet eller Landsorganisationen.

Hoppas att vederbörande föreningar behandla frågan så att tillslutningen till konferensen må blifva talrik.

Inbjudan

till

konferens för arbetareklassens organiserade kvinnor i Sverige.

Det torde vara en känd sak att organisationsarbetet bland kvinnorna så-

väl på det fackliga som politiska området långt ifrån röner den framgång, som man i våra dagar kan hafva rätt att vänta.

Orsakerna härtill äro många, men få säkert i främsta rummet sökas i de ofta olidliga, tryckta förhållanden, hvarunder det stora flertalet af arbeterskor få leva, samt de svårigheter det som en följd därpå blifva för dessa, att nå fram till upplysning och organisation. Det är tusende hinder af olika slag att öfvervinna, men som dock måste öfvervinnas. Kvinnorna måste upplysas och organiseras, ty endast den vägen leder till ekonomisk och politisk frigörelse.

Det gäller därför att finna de rätta medlen för att effektivare resultat kan ernås i en snar framtid.

Hvad som hitintills har fattats bland kvinnorna har varit *samhörighet* samt *en gemensamt planlagd arbetstaktik*.

Arbetarklassens kvinnor hafva gemensamma intressen och sträfva för samma mål. De böra då ej heller stå främmande för hvarandra, utan tvärtom genom gemensamma krafter i enighet söka komma framåt. Det finns f. n. viktiga spörsmål af såväl ekonomisk som politisk natur, hvilka på det djupaste beröra kvinnornas intressen, däribland kvinnornas rösträttsfråga, och likaledes agitationen på det fackliga området. Vi kunna ej hoppas på en lycklig lösning så länge ej kvinnorna själfva genom sina organisationer gifva sina tankar och meningar tillkänna och sålunda utöfva en välbefärdig påtryckning för sina egna liffsintressen.

Med tanke härpå ha *Stockholms Allmänna Kvinnoklubb* och *Kvinnornas Fackförbund* gemensamt beslutat att inbjuda Sveriges organiserade kvinnor till en konferens, som afhållas i Stockholm i slutet af januari eller början af februari 1907.

1) Konferensen upptager till behandling alla spörsmål af såväl politisk som facklig natur samt i det hela alla sådana samhällsfrågor som äga speciellt intresse för arbetareklassens kvinnor.

2) Politiska kvinnoklubbar samt kvinnliga fackföreningar, hvilka tillhöra antingen Socialdemokratiska arbetarepartiet eller Landsorganisationen, äga rätt att genom ombud låta sig representera på konferensen. Äfven fackföreningar med såväl manliga som kvinnliga medlemmar äga rätt att sända kvinnliga ombud.

3) Hvarje organisation kan sända ett ombud och sedan ett för hvarje påbörjad 50-tal medlemmar.

4) Ombudens resa beräknas genom fördelning så att beloppet blir lika för alla ombud. Hvarje organisation får ikläda sig såväl resekostnad som dagtraktamente för sina respektive ombud.

5) Mötioner och frågor som önskas behandlade på konferensen skola vara inlämnade senast den 15 november. Protokollsutdrag öfver valda ombud senast den 1 januari.

6) Tiden för konferensens afhållande meddelas senare. Två à tre dagar beräknas åtgå till förhandlingarna.

fråga" har i en god öfversättning återgifvits i "Morgonbris". Och den af henne redigerade "Die Gleichheit" har ju också i Sverige många vänner.

Klara Zetkin, som numera är 49 år gammal, föddes i Leipzig, där hon besökte lärarinneseminariet. Såsom lärarinna vistades hon lång tid utomlands, i Österrike, Schweiz o. s. v., tills hon ingick fritt äktenskap med den ryska skriftställaren Zetkin, med hvilken hon vistades i Paris från 1885 till 1890. På den internationella socialistiska kongressen i Paris 1889 representerade hon, jämte fru Emma Ihrer, Tysklands socialdemokratiska kvinnor. Sedan socialistlagen fallit i Tyskland år 1890, återvände hon till

är väl redigerad. Den sprides hvar fjortonde dag i 43,000 exemplar, däraf cirka 30,000 genom fackorganisationerna, som till stor del lämna bladet gratis till sina kvinnliga medlemmar.

Vidare har hon utgifvit en del agitationsbroschyrer, hvaraf må nämnas: "Intellektuellt proletariat, kvinnofrågan och socialismen", samt "Skolfrågan", tvenne föredrag, som sedermera utgifvits såsom broschyrer. Några satser ur en af de senare må anföras som bevis på den skärpa och det allvar hvarmed fru Zetkin omfattar de frågor hon behandlar. Hon säger i slutet af sitt föredrag om "Skolfrågan": "Vi behöfva uppfostran i hemmet för att barnen må växa upp till starka

flyttade hon till Berlin, där hon såsom journalist ifrigt arbetade för sina socialdemokratiska åsikter. Rosa Luxemburg tillhör den yttersta radikala gruppen, så vida man kan tala om en "grupp" — hvilket i verkligheten är falskt — inom partiet. Hon har icke så mycket verkat inom kvinnornas led som snarare i partiets allmänna rörelse.

Hon blef vid "palatsrevolutionen" i "Vorwärts" redaktion förra hösten redaktionsmedlem i den radikaliserade "Vorwärts", men lämnade kort tid därefter Berlin för att i sitt hemland ryska Polen deltaga i den revolutionära resningen.

Här föll hon snart i zarismens klor, blef fängslad och tillbringade 5 må-

ROSA LUXEMBURG.

KLARA ZETKIN.

Vi uppmana härmed de organiserade kvinnorna att göra allt hvad i deras förmåga står för att göra denna vår första konferens så representativ som möjligt.

Stockholm i September 1906.

Kommittén för Kvinnokonferensen.

För Stockholms Allmänna Kvinnoklubb:
Erika Lindqvist. Elin Lindley.
Alma Tengdahl. Alma Johansson.
Agda Östlund.

För Kvinnornas Fackförbund:
Anna Sterky. Anna Johansson.
Anna Pettersson. Betty Strand.

All korrespondens insändes under adress: Anna Sterky, Kv. Fackf. exp., 4 tr., Folkets Hus, Söhlm.

Socialdemokratiska kvinnor.

"Morgonbris" har ju redan gjort sina läsarinor bekanta med en hel del af den internationella socialdemokratiens framstående kvinnor. Också ur Tysklands socialdemokratiska kvinnalbum bragte vi i ett af tidskriftens första nummer några fotografier. Den gången handlade det om kvinnor, som stodo i *fackföreningarnes* första led: fruarne Ihrer, Thiede, Hofmann och Tietz samt frk Altmann. I dag återge vi dragen af två af den tyska socialdemokratiens kvinnor, som mera framtråda i det *politiska* lifvet: Klara Zetkin och Rosa Luxemburg.

Den förra är ju ej obekant för "Morgonbris" vänner. Hennes arbete, "Arbeterskorna och nutidens kvinno-

sitt hemland, där hon 1892 öfvertog redaktionen af den af fru Ihrer dittills redigerade "Die Arbeiterin", som under namnet "Die Gleichheit" öfverflyttades från Hamburg till Stuttgart, där den sedan dess utkommer på partiets förlag.

Klara Zetkin tillhör marxismens markantaste representanter, utan att hon dock engagerat sig i de ofta mera personliga debatter vi haft under de sista åren. Hennes agitatoriska verksamhet skattas högt inom socialdemokratien och såsom talarinna är hon en af de bästa, för att icke säga den bästa, jag hittills hört. I debatten skarp och logisk är hon en farlig motståndare. Jag erinrar mig alltid med nöje ett stort politiskt möte i Berlin för ungefär två år sedan, där hon talade öfver politisk störstrejk — för hvars eventuella användning hon ifrågasatte med stor skärpa — vid hvilket tillfälle en anarkistisk yngling, med användande af det anarkistiska lexikonets stora ordförråd, försökte polemisera emot föredragets "försimplande" tendens, men af fru Zetkins under det stora mötets ljungande skrattsalfvor och bifall "skickades hem" på ett så mästertligt sätt, att hans vidare "verksamhet" i Berlins offentliga lif var slut. Såsom öfversättarinna, i synnerhet från franskan, är fru Zetkin oöfverträfflig och på de internationella kongresserna har hon ständigt tjänat det tyska partiet på det ypperligaste med sin språkkunskap för att icke tala om hennes öfriga ingripande i förhandlingarna.

Fru Zetkins lifsarbete inom den tyska socialdemokratin är likväl agitationen, propogandan för den stora rörelsens ideal. "Die Gleichheit" tjänar denna propoganda bland arbeterskorna och man kan utan öfverdrift säga att tidskriften i detta hänseende

personligheter med obruten själfständighet. Och vi behöfva den gemensamma uppfostran i offentliga anstalter, så att personligheten icke urartar till individuell egoism utan i broderlig känsla och sinnelag blir förbunden med alla och allmänheten och begriper allt, hvad den har denna att tacka och hvad den är skyldig henne. Vi kvinnor äro framför alla lämpade till att gå framåt i kampen för en grundläggande reform af skol- och uppfostringsväsendet, därför att vi äro eller skola blifva mödrar. Om uppfostrans mål skall vara, att utbildade hvarje människa till lefnadskonstnär i ordets ädlaste betydelse, till en personlighet, som förmår att fatta lifvet i dess rika innehåll och väldiga omfång, till en personlighet genom hvilken, för att tala med Nietzsche, mänskligheten flyttas uppåt, så måste vi sätta in hela vår kraft på denna höga uppgift. Vi som bära det uppväxande släktet i vårt sköte och nära det med vårt blod; vi som öfverflytta på det uppväxande släktet vår hjärnas utveckling, vårt hjärtas stolta fria slag: vi måste stå i första ledet när det gäller att tillkämpa barnen möjligheter att bli lefnadskonstnärer.

Dr Rosa Luxemburg är född i den rysk-polska staden Warschau, där hon redan vid 17 års ålder af de ryska myndigheterna blef förföljd för sina politiska åsikter. Hon flydde till Schweiz, där hon i Zürich studerade och omsider promoverades till doktor. För att bli tysk undersåte ingick hon i Basel ett skenäktenskap med den tyska typografen Lübeck. Såsom tysk undersåte kom hon i medio af 90-talet till Tyskland, där hon först var anställd i redaktionen af partitidningen i Dresden; sedermera öfver-

nader i den omänskligaste fångenskap, där hon deltog i en hungerstrejk under en veckas tid, för att tillkämpa de fängslade en mänskligare behandling. Mot en borgen af 3,000 rubel blef hon sedermera frigifven, men får icke utan tillåtelse lämna Warschau, där hon f. n. vistas. *)

Må vi hoppas, att Rysslands folk snart erhåller sin frihet, och att de många tappra kämpar, som gifvit lif och frihet för det ryska folkets stora sak, icke ha offrat sig förgäfvat.

W. J.-n, Berlin.

*) Senare meddelas, att fröken Luxemburg undslupit de ryska bödlarne och den 19 september återvärdt till Berlin. Där tyckes ett nytt åtal vänta henne, ty enligt telegram till svenska tidningar skall hon åtalas för sitt anförande i generalstrejksdebatten å partidagen i Gena förlidet år.

Red. af Morgonbris.

En mycket viktig sak är att kvinnor som vilja ha rösträtt underskrifva petitionslistorna samt att de som mottagit listorna skicka in dem när de äro fullteknade och uttaga nya.

Skrif under fortast möjligt!

Sprid Morgonbris!

Den talande Mariabilden.

(En drömbild.)

I jättestadens gamla dom
stod öfverst invid altarrunden
i marmor mejslad mild och from
guds moder. Serla aftonstunden
kring jorden svept sin svarta slöja
och höljt i mörker bildens drag
då efter lyckad arbetsdag
en själ sågs än i tämplet dröja
att pröfva inför gud sitt jag.

Det var en kvinna, ännu ung,
och fagra voro änletsdragen,
men blicken röjde, sorgsen, tung,
att hon var trött af arbetsdagen.
Hon också bar en sliten klädning,
som talade ett språk om nöd,
om många munnar, brist på bröd,
om mörka vyer utan räddning,
— och bönen som ett domslut ljud.

Vid bödens slut såg kvinnan hän
mot bilden invid altarrunden.
— Ack, du var lycklig du, min vän,
och säll var dig den svåra stunden.
Hur annorlunda ter sig lifvet
för mig och mången fattig mor,
som icke vet och knappast tror,
att dagligt bröd oss varder gifvet
af honom som i höjden bor.

Hon stirrade mot bildens barm,
— hur stod det till med hennes sinnen?
Nu kall som is och åter varm
hon blef — bort veko alla minnen.
Men bilden började att röra
på sig och som en luftning sval
steg ner ifrån sin piedestal
guds moder, och från tempeltinnen
ljöd klockeklang och hanegäll.

Men ner åt kyrkogången skred
den klagande med fasta blickar,
hon åter vunnit lugn och fred,
och nu mot bilden mildt hon nickar.
— Det var så rätt, jag bör ej klaga,
men kämpa kampen tappert ut
att nöden en gång kan få slut,
och mänskan lotten återtaga
af lifvets flyktande minut.

— Du sörjer för de små, min vän,
för dessa lifvet själfv skall sörja,
till dess de varda ford igen,
om deras lott du ej må spörja.
Jag var som du en fattig moder,
som måste träla för mitt bröd —
att icke lida svält och nöd.
Nu sfunger hela världen oder
om mig och nådens öfverflöd.

Hvad visste jag om denna lott,
förinnan lifvet mig det lärde?
Jag var Messias' moder blott,
och grymt mig hjärtekvälen tärde,
när han blef naglad fast vid trädet,
förbannelsens och nesans träd.
Hvad visste jag, att kvinnans säd
var satt att öppna stängda ledet
till paradiset hägn och fred.

— Du vet ej hvad som hända kan
med dina egna späda kära, —
kanske en frälsare är han,
som nu i skötet du får bära?
Kanske att du en ny Messias
skall skänka världen? Ingen vet
hvad barnet är för hemlighet.
Kanske af det skall världen frias
ur trældom, last och uselhet.

* * *

Och åter som en luftning sval
sig bilden rörde, foten böjde,
och raskt på mejslad piedestal
i samma nu den upp sig höjde.
Det ljusnade kring bildens lockar,
och kvinnan såg som i en dröm.
hur i en blåhvit silfverström
små änglar kommo ner i flockar
den högstes moder till beröm.

U.

Kvinnornas rösträttsfråga.

Som våra läsare torde minnas var kvinnornas rösträttsfråga ganska brännande på talrika möten i våras. Genom diskussionerna gingo som en röd tråd den meningen att kvinnorna lika väl som männen borde erhålla medborgarrätt, och hvarför då ej redan under då pågående riksdag frambära krafvet på rösträtt äfven för dem? En motion i den riktningen frambar också borgmästaren hr C. Lindhagen. Dock, det man egentligen ville uppnå var att få den soc.-dem. riksdagsgruppen med. Genom en kv. rösträttskommitté uppmannades också denna att inlämna eller

understödja en motion, gående ut på att en blifvande rösträttsutvidgning äfven skulle omfatta kvinnorna.

Som bekant afslog dock riksdagsfraktionen att under rösträttsfrågans dåvarande läge åtaga sig ansvaret för ett dylikt steg. Efter detta afslag försökte kommittén få till stånd en extra partikongress, men misslyckades. Röstningen inom partiet utföll nämligen så att endast 588 röster voro för inkallande och 6,545 emot.

Det är dock ej att förvåna sig öfver att meningarna inom partiet och i synnerhet bland kvinnorna på den tidpunkten voro delade och osäkra.

Dels var frågan för den stora massan af arbeterskor ännu tämligen outredd och å andra sidan behärskades

många att af fruktan för att ett ingripande från kvinnornas sida under de dåvarande omständigheterna kanske skulle skada eller fördröja lösningen af männens rösträttsfråga, och man ville under inga villkor ställa sig osolidarisk mot männen i en så viktig sak. Dock, hoppet om en gynnsam lösning af rösträttsfrågan gäckades fullständigt, detta tack vare första kammarens herravälde. Den liberala regeringens förslag föll och med detta regeringen själf, en högerregering tillkom och situationen har därigenom blifvit den, att arbetarne i närvarande stund ha mindre utsikt än förut att få en ur arbetaresynpunkt ärlig lösning på rösträttsfrågan.

Under dessa omständigheter har soc.-dem. arbetarepartiet nödgats utstaka

nya linier för sin taktik såväl ifråga om målet som medlen.

Det är första kammaren, denna reaktionens och herraväldets fasta borg, som bildar det kompakta motståndet mot allt frisinne och framsteg i vårt land.

Striden måste därför koncentrera sig om en författningsrevision, samt ett utvidgad rösträttsprogram, fullt och med allmän rösträtt efter socialdemokratiska arbetarepartiets program, alltså för både män och kvinnor.

Tiden är därför nu inne för arbetareklassens kvinnor att af all makt samla sig kring rösträttsfrågan. Ställningen är klar; det gäller blott att få de stora massor af kvinnor med som hitintills visat sig liknöjda. Kvinnorna

måste genom sina organisationer uttala sig och gifva sin mening tillkänna, och därigenom gifva saken den bärande kraft som endast de själva kunna göra.

Ingen vet ännu hvilka tunga offer arbetareklassen nödgas bringa innan kampen vinnes, men ett veta vi och det är att alla offer och försakelser som måste bringas alltid drabbar kvinnorna tyngst. Det är då ej mera än rättvist att deras kraf på medborgarrätt tillgodoses, och detta sker endast om kvinnorna själva äro vakna och veta bevaka sina intressen. Det gäller därför att samla kvinnornas intresse kring rösträttsfrågan.

Stockholms Allmänna Kvinnoklubb har gått i tåten härvidlag samt å möte uttalat sig i en resolution så lydande:

»I anslutning till det af soc.-dem. partistyrelsens verkställande utskott utfärdade manifestet af den 5 juni 1906, där arbetarepartiets medlemmar uppmanas till energiskt arbete öfver hela vårt land för full och hel allmän rösträtt till andra kammaren i öfverensstämmelse med det socialdemokratiska programmet, alltså äfven omfattande kvinnorna, i hvilket vi fullt instämma och väl inseende att den nuvarande situationen fullt ut berättigar kvinnans frammarsch för medborgerliga rättigheter på samma gång som mannen, fordra vi, först och främst att alla arbetareklassens kvinnor stå med i kampen för denna vår lifsfråga för hela vår klass och hos sina medsystrar väcka krafvet härpå.

Äfven fordra vi att alla de män, till hvilka detta manifest är ställt, ej för glömma att det denna gång äfven gäller kvinnorna och slutligen uppmana vi den socialdemokratiska riksdagsfraktionen att vid nästa riksdagsperiod, i de motioner den möjligen kan komma att framlägga, obevekligt följa vårt partis program och följaktligen arbetar på lika och direkt rösträtt för både män och kvinnor.»

Resolutionen har utsändts till alla i Sverige såväl fackligt som politiskt organiserade kvinnor, åtföljd af en skrivelse, däri kvinnorna uppmanas att snarast möjligt upptaga frågan till behandling såväl på enskilda som på större offentliga kvinnomöten, samt att agitera för att den blifver aktuell bland Sveriges kvinnor.

Vi instämma fullt ut i resolutionen, och hoppas att arbetareklassens kvinnor öfver hela Sverige följa exemplet, och med det snaraste sätta fart i agitationen bland kvinnorna för rösträttsfrågans lyckliga lösning.

På kafferep.

Det var på ett kafferep. Konversationen hade nått sin höjdpunkt — och jag hade till hälften bedöfvad flytt in i kakelugnsvrån. Där satt jag, dold bakom en kolossal solfjäderspalm, hvilken medlidsamt utbredde sina jätteblad just framför min lilla hopkrupna gestalt, liksom ville den välvilligt skydda mig från upptäckt — från att bli ertappad som desertör, framdragen, bortsläpad från mitt gömställe och åter intvingad i de kaffedrickandes ring. Men gudskelof — i den allmänna ifvern har man tydligen alldeles glömt bort mig och — tack gode gud förresten, för att jag är blott en sådan obetydlig liten person, att min frånvaro inte märks! Hvad här är lugnt och ljuvligt! Jag sätter mig bekvämt tillrätta i stolen och försjunker i en behaglig hvila.

Därute gå stridens svallvågor höga. Allt högre och gällare ljuda damernas röster; de i saga och sång så ofta besjungna silfverkljande stämmorna ha öfvergått i en ton af betänkligt hård, metallisk klang — det är en af deras medsystrar, som är på tapeten! Omedvetet lyssnar jag allt ifrigare till resonemanget — så här på afstånd från stridsplatsen är det något helt annat — jag kan lyssna lugnt och ogenerat utan att själf be-

höfva blifva inblandad. Och jag gör det, lyssnar och iakttagert kallt och uppmärksamt, medan intryck och reflektioner blixtnabbt draga genom mitt hufvud.

»Ja, tänk att så kunna lämna man och barn, utan de minsta samvetsförebräelser kunna öfvergifva-dem för att följa med en vildt främmande karl», utbrister indignerad en liten blek fru, hvilken genast afbrytes af sin granne till höger: »Å, kära du — det — har du inte hört, hur hon gjorde? Hon hade skrivit ett långt bref till honom — den förre äkta mannen, förstår du — ett bref, som söker sin like i fräckhet, sade just Lavina P., som hade hört det af Julia C., hvilken med egna ögon läst brevet. Den stackars arme mannen var ju så utom sig, att han lät henne läsa brevet från början till slut. Inte så mycket som en bön om förlåtelse en gång, hon skref rent ut, att hon ej längre kunde uthärdas sitt äktenskap. Hon kunde ej anse sig bunden af sitt äktenskapslöfte, då han, mannen, så ofta brutit sitt. Då hon nu älskade denne andre, så hade det ju varit omoraliskt att längre lefva tillsammans med honom, den äkta mannen. Jo, det är moral det! Och det skall vara en kvinna — inte ett spår af kvinnlighet!»

»Kvinnlighet», hänskrattar en tredje, »har då denna människa någonsin visat sig äga ett tecken däraf? Nej, det var just det som var felet, och det är detta, som drifvit henne utför det sluttande planet. Hon var inte kvinnlig! Hon kunde inte nöja sig med litet vanlig lärdom i praktiska saker och sådant, som vi kvinnor behöfva, nej, gudbevars, hon skulle studera, studera allting! Lifvet, människorna — allt var föremål för hennes studier. Allting skulle hon också resonnera om, hon var nu förstas så obegripligt intelligent och öfverlägsen! Jag kände mig alltid som om jag fått en skopa kallt vatten öfver mig, så fort jag kom i hennes närhet — hon kunde ge en »ögon», skall jag säga. Härligt i sanning, den där skulle se ned på en annan — hon, en förrymd hustru! Om man vågade komma fram med den minsta lilla häntydan på nå'n ann' människa i hennes närvaro, så hette det alltid: »Ja, snälla ni, det har jag verkligen alldeles ej reda på, jag känner honom eller henne alldeles för litet för att kunna yttra mig» etc. Liksom om man inte skulle ha rätt att tala om folk! Men annat — böcker, vetenskaper och sådant, det hade hon min sann reda på! Ja, ja, sanna mina ord», slöt hon triumferande, »det hade varit bättre, om hon låtit bli sådant — det är inte för oss kvinnor! Hade hon i stället hållit sig inom sitt område, intresserat sig för hem och barn, så hade hon nu varit en lycklig hustru.»

»Ja», tillfogar en gammal fröken hetsigt, »jag kan ej fatta, att en kvinna inte har tillräcklig karaktärsstyrka att arbeta bort sin kärlek, om hon gått och blifvit kär i en annan, då hon redan är gift. Det skulle jag ha gjort.» Hon öfverröstas genast af flera ännu högre och skarpere stämmor, hvilka vilja göra sig hörda — dock endast för att instämma i hennes åsikt.

Så fortsattes det i ett virrvarr och öronbedöfvande brus — röster höjas och röster tystna i allt hastigare tempo — alla hafva de något att berätta, något att tillägga. Blott ett har ingen af dem att säga — ett ord till försvaret för den frånvarande!

Och jag — jag sitter där och skäms å mitt köns vägnar. Jag borde ju nu stiga fram och säga något — försöka få ett ord med i laget! Men — dels känner jag inte henne, som nu afhandlas så ifrigt, har aldrig sett henne ens, och kan därför ej framdraga något till sakligt försvar. Och dels vet jag, att hvad jag skulle säga dock intet skulle förmå. Därför kvarstannar jag fegt i min lugna tillflyktsort och försjunker blott i tysta reflektioner.

Hur kommer det sig, att en så stor del af kvinnosläktet fortfarande står kvar på en så låg ståndpunkt i detta afseende? Hur kan det vara möjligt, att en tid, som vill kallas upplyst, och en samhällsklass, som bär namn af förfinad, fortfarande tolererar hos sig något så småaktigt simpelt och gement tarfligt som skvaller? Och hur kommer det slutligen till, att människor i allmänhet vid bedömandet af hvarandras lif och gärning så litet förstå att taga i betraktande detta, att alla människor dock icke äro stöpta i samma mått?

Att alldeles förneka människor rätten att uttala sig om hvarandra är ju omöjligt — ett eget omdöme om en annan har man ju rättighet att fälla, blott det är santt och man själf står för det. Men det är detta uppreparande af hvad den säger och den säger etc. — detta samvetslösa återgifvande af en annans ord utan minsta ansvarskänsla, som är det värsta. Och som florerar så friskt just på kafferep. Hur mycket ondt har ej ofta just sådana af många muonar upprepade ord kommit åstad? Och dock kan ingen ställas till ansvar för detta, då alla ju undan för undan skyller ifrån sig med, att det ej varit deras eget uttryck utan blott upprepadt efter en annan. Skulle man så till slut komma till denna sista — den, som från början verkligen fällt yttrandet — ja, då har det sedan dess gått öfver så många läppar och blifvit så förändradt — oftast tillagt och förvrängt — att hon omöjligen själf kan känna igen sina ord.

Om vår tids kvinnor verkligen skola fortsätta med sina kaffekonseljer — skulle det då ej kunna gå för sig att få in något nytt tema till samtalsämne? Något annat än nästan, jungfrur och barnuppfostran? Skulle icke kvinnorna — äfven den del af dem, som tillbringa en del af sitt lif på kafferep — möjligen snart vara mogna att dryfta de stora lifsfrågor, som vänta på dem? Det finnes stora kraf, som med rätt numera ställas på kvinnan — hon har helt enkelt icke rättighet att längre dösa bort stora tidrymder af sitt lif. Vår tid är en rastlös tid, då ingen har tid att hvila — en utvecklingens, framstidskridandets och rättskippingens tid. Och kvinnofrågan är en af de stora frågor, som vänta på rättvisa.

Men då är det en skam för de kvinnor, som drifva den bort från dess mål i stället för fram till det — hvilket de nu göra detta genom att i öfverilad nit skjuta förbi målet eller genom att hvad på dem ankommer draga könet bakåt och nedåt. Utvecklingen har stränga, omutliga lagar: antingen måste man söka arbeta på att höja sig själf eller — sjunker man.

Allt för få hafva de kvinnor varit och äro det fortfarande, hvilka satt in sitt lif på detta: att arbeta för kvinnofrågan. (När jag skrifer kvinnofrågan, menar jag nu alldeles ej kvinnans emancipation i en eller annan riktning eller några smärre rättigheters utverkande åt henne i speciella förvärfsgrenar, utan könets höjande i allt: i moraliskt, intellektuellt och juridiskt afseende!) Hård är dessa kämpandes kamp, och mycket få-de själva sätta till — då är det väl ej för mycket begärdt, att den stora majoriteten af kvinnor, för hvilka de dock arbeta, åtminstone låta bli att arbeta emot dem? Solidariteten kvinnor emellan har alltid varit svag — låtom oss söka stärka den genom en smula förståelse! Och om vi ej alltid lyckas helt förstå sådana naturer, hvilka äro vidt skilda från våra egna — så låt oss då åtminstone ej okritiskt fördöma, hvad vi ej förstå!

Dessa voro ju ungefärligen mina tankar, där jag satt i skymundan. Naturligtvis borde jag väl ha gjort ett försök att högt få dem uttalade — om jag kunnat få hvad man kallar »syl i vädret». Men det fick jag inte. Jag kände ju ej den historia, som speciellt på detta kafferep så intensivt dryftades, men så mycket kunde

jag af resonemanget förstå, att den omtalade alldeles ej tillhörde samma kategori af kvinnor, som de hvilka fördömde henne. Antagligen var hon en s. k. »undantagsmänniska». Stackars hon! Ty öfver inga faller just kvinnornas dom så hårdt som öfver dessa, hvilka på något vis till natur och läggning skilja sig från den vanliga typen. För en kvinna är det ett rent brott att skilja sig från den stora mängden — ve de kvinnor, som äro djärfva nog att pröfva nya vägar!

(Ur »Mitt Hem» af A. Wide.)

Kvinnor och fackföreningar.

Det är ännu en bjärt kontrast mellan de manliga och kvinnliga fackföreningarna, icke så att de kvinnliga partivännerna äro sämre fackliga medl. än våra manliga kamrater, men det är det ringa antalet jag åsyftar. En af grundorsakerna hvarför kvinnan ännu så litet fylkat sig inom arbetarörelsen är den okunnighet hon i allmänhet befinner sig uti beträffande våra idéer och syften. Litet har också gjorts ännu för att få kvinnan med, ett fel hvarunder rörelsen i sin helhet får lida. Ty af något ensidigt eller halft kan ej blifva något helt eller stort.

Inseende att våra kvinnliga fackföreningar ej alls ha den numerära man hade rätt att fordra, då man vet hur stor den siffran är som finnes på arbetsmarknadens område (kvinnliga), skulle jag vilja gifva mina kvinnliga partivänner den uppmaningen att de, hvarhelst det vara må, klargöra våra idéer, omtala våra syften samt till dem, som ej känna vår sak, men ändå fäler ofördelaktiga omdömen om den samma, rekommendera böcker eller små broschyrer som afhandla socialdemokratin till läsning. Exempelvis Hj. Brantings broschyr »Socialismen» samt »Socialdemokratin» af A. Daniels-son, båda af Verdandis småskrifter.

Vi böra försöka att i få ord klargöra hvad fackförening är, vill och åsyftar, det, nämligen att den lär oss att vi alla äro människor, skapade af samma materiel och till samma ändamål: att hjälpa hvarandra, och, för att tala i liknelser, den ena må nu vara skärslipare, den andre minister, båda behöfvas i det nuvarande samhället, båda böra därför af samma samhälle ersättas för sitt arbete så de kunna tillgodose sina mänskliga behof utan att lida nöd. Arbetarne ha dessutom behof af större kunskaper än de som folkskolan består dem med; därför ha fackföreningarna sökt att i största möjliga mån bilda sina medl. såväl i politiska som populärvetenskapliga spörsmål. Politiken är just det viktigaste hvarje fackföreningsmedlem måste sätta sig in uti, emedan den för oss samtidigt öppnar vår syn på förut ej anade förhållanden på samhällets olika områden.

Slutligen lär oss fackföreningen att vi under solidaritetens baner kunna fordra och erhålla de mänskliga rättigheter vi som arbetande individer till samhällets bästa ha rätt att begära.

Mig synes som om vi kvinnor hade skyldighet att lära och verka inom arbetarrörelsen för att för det uppväxande släktet kunna bereda något större möjligheter till ett rikare och ädlare lif än det vi arbeterskor få föra. Ty att det är tungt och dystert det veta vi alla, men vi socialdemokrater äga dock ett stort, varmt och visst hopp att med hvarje dag som går äro vi närmare vårt mål.

B. S.

Agitera
för Morgonbris.

Landsorganisationens 4:de kongress

har gått af stapeln mellan den 6—12 augusti i år. Det är troligtvis den största arbetarkongress som hållits i Norden, ty icke mindre än 475 ombud voro närvarande, däraf endast 8 kvinnor.

Kongressen behandlade en mängd frågor rörande arbetarrörelsens viktiga intressen.

I agitationsfrågan förelåg flera motioner. I sekretariatets utlåtande betonades nödvändigheten af en kraftig agitation bland de många ännu oorganiserade arbetarne. Kongressen beslöt att anställa en helt afönad agitator och ifråga om kvinnorna uppdrogs åt sekretariatet att ägna särskild uppmärksamhet åt agitationen bland kvinnorna, dels genom anslag till de organisationer som tagit till uppgift att organisera kvinnorna samt dels genom direkt bedrifven agitation bland dessa.

Angående Landsorganisationens organisationsformer förelåg flera motioner. Kongressen beslöt emellertid att ej härutinnan göra någon ändring.

Frågan om fackförbundens sammanfattning föranledde en lång och ibland ganska humoristisk diskussion. Frågan remitterades till sekretariatet och representantskapet för vidare utredning till nästa kongress.

Ett viktigt beslut fattades angående Landsorganisationens ställning till blifvande konflikter, i det de hitintill gällande bestämmelserna vidgades något. Man beslöt på sekretariatets förslag att Landsorganisationen skall lämna sitt understöd till anslutna organisationer vid de tillfällen då arbetsgifvarna genom lockout söka hindra organisationsarbetet eller arbetarnes försök att förbättra sina aflöningsförhållanden, äfvensom vid alla tillfällen då föreningsrätten hotas eller arbetarna utestängas vid försök att bilda organisationer samt vid lönenedsättningar, allt enligt bestämmelser som närmare angifves i stadgarnas § 7.

Landsorganisationen äger dock befohgenhet att i undantagsfall äfven bevilja understöd från Landsorganisationen vid en anfallsstrid under nedan angifna omständigheter:

Då anslutet förbund på en plats äger en afdelning af så stor omfattning att förbundet vid en eventuel strid för sådan afdelning, genom egna medel motsvarande 2 kr. pr vecka för hvarje af förbundets öfriga medlemmar, ej förmår utbetala ett understöd af 12 kr. pr vecka till de i striden indragna.

En sådan strid kan dock ej få utbryta med mindre sekretariatet och förbundsstyrelsen äro ense om att de uppställda krafven ej kunna genomföras på annat sätt än genom allmän strejk; att afdelningen ifråga ej på de senaste fem åren reglerat löne- eller arbetsvillkoren för sina medlemmar samt att striden före dess utbrott blir från sekretariatet definitivt godkänd till understöd. Har sekretariatets godkännande för en sådan strid erhållits, utgår understödet enligt bestämmelserna i Landsorganisationens stadgar § 7. Dock får understödet från Landsorganisationen ej utbetalas till högre belopp än förbundet själf utbetalar ett belopp motsvarande 2 kr. pr vecka och medlem af det antal som ej befinner sig i strid.

Sedan denna fråga var afgjord gick kongressen att taga under ompröfning i hvad mån och på hvilket sätt Landsorganisationen skulle kunna understödja Folkets hus-företagen. Kongressen enades om följande beslut:

Från hvarje till Landssekretariatet inbetald månadskontingent afsättes 2 öre till Folkets hus-byggnadsfond. Denna fond, ur hvilken skall förmedlas lån för byggandet af för arbetarrörelsen afsedda Folkets hus, må tagas i anspråk för sitt ändamål först sedan en blifvande partikongress beslutat att gemensamt med Landsorganisationen bilda en lagenlig institution för förmedlandet af dessa lån.

Ifråga om kontingentens storlek beslöt kongressen genom öppen omröst-

ning i enlighet med sekretariatets förslag att densamma skall utgå med 10 öre pr månad för helt betalande medlem, däraf 4 öre skall gå till reservfonden, 4 öre till administrationsfonden och 2 öre till den kort förut beslutade Folkets hus-fonden. För halft betalande medlem betalas hälften.

Denna ökning af kontingenten var nödvändig emedan kostnaderna för kommande kongresser och representantskapet skola tagas därur.

Från kvinnornas fackförbund var inlämnad motion gående ut på att kvinnor, hvilkas inkomst understeg 12 kr. pr vecka, icke fingo påläggas högre uttaxering än 25 öre pr vecka.

Ur diskussion framgick att man tyckes vara rädd för att en dylik bestämmelse rörande kvinnorna skulle vålla mycket besvär och oreda synnerligen ifråga om rapporteringen. Dessutom hyste man den förhoppningen att dylika kritiska situationer som de under lockouten 1905 ej så lätt skulle återkomma. Th. Johansson från Järn- och Metallarb.-förb. hyste sympati för kvinnornas motion, men ansåg att man kanske borde sänka beloppet till 8 kr. samt framlade förslag härom.

Båda förslagen förkastades dock och i stället beslöts enligt sekretariatets förslag att:

Då de lägre aflönade kvinnorna, såväl som lågt aflönade män, alltid räknas som halft betalande medlemmar, och då kongressen har anledning förmoda att en uttaxering till högre belopp än 25 öre i veckan på halft betalande medlemmar, endast i få fall, men då ytterst utomordentliga sådana, skall behöfva förekomma, så anser kongressen ej anledning föreligga att bifalla det i motion 56 gjorda yrkandet.

Kvinnornas fackförb. motion om ett bidrag på 500 kr. till en påtänkt hemarbetsutställning bifölls enhälligt. I sammanhang med detta beslut gjordes af kongressen, på förslag af de kvinnliga ombuden, följande uttalande:

Då en af de största svårigheter vid organiserandet af kvinnorna är att söka i hemarbetets skadliga inflytande genom de ytterst låga löner som betalas, liksom ock i de organiserade gifta arbetarnes likgiltighet för sina i hemarbete sysselsatta hustrurs och döttrars anslutning till respektive organisationer, hemställa vi till de olika ombuden för fackorganisationerna, att på sina möten anmoda männen att uppmana sina hustrur och döttrar, sysselsatta med hemarbete, att gå in i sina organisationer.

Anna Pettersson, Signe Svensson, Hildur Lindblom, Anna Sterky, Anna Johansson, Anna Johansson, Anna Nilsson, Hanna Berglund.

Vi ha blott här berört en del af de frågor som kongressen behandlade, då vi förmoda att våra kvinnl. partivänner redan i partipressen följt kongressens arbete och resultat.

Vi hoppas emellertid att när kongressen om 3 år åter sammanträder man då skall hafva bättre resultat att peka på än nu ifråga om organisationsarbetet bland de efterblifna både manliga och kvinnliga arbetarne i Sverige.

De socialistiska kvinnorna i Tyskland höllo den 22 september sin fjärde konferens i Mannheim.

Till behandling förelåg berättelsen öfver den under det sistlidna året bedrifna agitationen bland kvinnorna. Vidare behandlades frågan om rösträtt för kvinnorna, agitationen bland landarbeterskorna, organisationen bland tjänsteflickorna samt frågan om hjälp åt barnaföderskor.

Dessutom föreslås att konferensen skall uttala sina sympatier för den äfven i Tyskland uppspirande ungdomsrörelsen bland arbetarne.

Vi skola i följande nummer lämna ett utförligt referat öfver förhandlingarna vid denna intressanta konferens.

Då det är höst.

Af *And. Falkenberg.*

(Öfvers. för Morgonbris.)

Det är höst allaredan.

I går såg jag grågåsen draga söderut. I dag har den lilla lärkan dragit sina färde och hon tyckes ha tagit åtskilliga af de andra sångarne med sig.

Och så börja vi att lägga ved i ugnen och sätta oss vid brasan om kvällarne — vi som äro friska och glada. Men det är icke alla som äro det. Gamla Gunne Opistun är hvarken det ena eller det andra, ty hon skall dö, säger doktorn.

Och dö — det är inte så lätt, särskildt för gamla Gunne. Hon har haft så mycket att sträfva för, hon. Hon har suttit på den lilla gården och haft att sörja för en sjuklig man, ett par kor, några får och nio ljuslockiga barnungar.

Ingen af dessa kan klara sig själf ifall Gunne dör. Därför är detta icke så lätt.

Doktorn var där i går.

— Du får söka taga det lugnt, Gunne, sade han. Så yttrade han då han reste. Dagen därpå sände han ett paket medicin på järnvägen från Kongsvinger till Gunne Opistun. Men på järnvägsstationen begärde de fyra kronor innan paketet utlämnades — det var efterkräf, sade de.

Då började Gunne förstå, att det icke är så lätt att dö. Vår herre fick göra, som han ville, men doktorn fick behålla sin medicin, sade Gunne.

Men då prästen fick veta, att Gunne hade sagt på det sättet, kom han också.

Ja, det gjorde han.

Och han talade länge med Gunne. — Har du gjort upp med vår herre, Gunne? frågade prästen.

— Nej, jag har tänkt att sända Lars, min man, till handlanden och länsmannen för att göra upp med dem först, svarade Gunne.

Sedan fick vår herre slå upp i sin bok och se hur hennes räkning stod där.

Att hon var *skyldig*, det visste hon, men om hon var skyldig mera än andra människor, det trodde hon icke.

Hon hade ju sträfvat och slitit år ut och år in — både natt och dag nästan — ty de nio ljuslockiga, som vår herre hade gifvit henne, skulle ju fram och hon hade ansvar för dem, menade hon. Det kunde nog hända att hon inte hade besökt kyrkan så synnerligen ofta, men plikterna hade tvungit henne att stanna hemma och därför fick vår herre stryka ett streck öfver hennes skuld i det hänseendet.

Ja, det fick han.

Ty hon var icke skyldig någon annan än honom, handlanden och länsmannen.

Det fanns kanske andra, som voro skyldiga mera än hon —

Kanske prästen, när allt gick omkring.

Men då hade prästen blifvit arg och sagt, att Gunne var så förhärdad att hon aldrig kom i himmelriket. Och så reste han.

Ja, det gjorde han.

Gunne blef liggande och funderade, och till sist kom hon underfund med att det icke var så lätt att dö.

Men på kvällen, då Lars kommit hem med kvittenser från både handlanden och länsmannen — då smålog Gunne och sade att nu hade hon fått kvitto af vår herre också. Men räkningen hade varit ganska stor. — Andra morgonen var Gunne Opistun icke mera.

Då prästen fick veta, att det hade gått så fort, skakade han på sitt gråa huvud och såg mycket betänksam ut.

Och Gunne lades på ett sofflock med rena, hvita lakan öfver sig. Och inne i stugan tvättade man och rökte med enris, medan Lars gick där och

pysslade och icke kunde förstå, att Gunne var borta.

Nej, det kunde han inte.

* * *

Det är söndag i dag.

Höstdag med solsken, ren, lätt luft och med gula löfträd i skogsdungarna.

Jag sitter och hör klockorna ringa därnere i kyrkan.

Det är märkvärdigt att det ringer nu, sedan mässan är slut.

Ack, det är ju sannt — det är Gunne som skall begravas i dag.

I dag kör hon till kyrkan.

Kör med blommor och kransar. Och uppe i tornet ringa klockorna blott för hennes skull.

Den ena klockan, som är litet sprucken, brukar annars att skorra, men i dag försöker hon att få tonerna mera klara.

Så tycker åtminstone folket.

Eller det kanske är den klara, rena luften som gör det.

Det kan ju hända.

Och prästen kastar jord på Gunnes kista och säger några få vackra ord.

Det kunde ju icke bli så många, ty det var icke så fett för Lars.

Och det var inte hans skull att prästen ej kunde få mera — Gunne hade nog förtjänat mera, det förstod Lars mycket väl — förtjänat ett långt, vackert tal på så där en tio kronor. Ja, det hade hon.

Och på kyrkogården, rundt grafven, stodo vänner och bekanta till Lars, husmän och husmanshustrur och torkade sig i ögonen med hvita, sammanvikta näsdukar.

Men utanför kyrkogårdsmuren stodo bönderna och pratade om vädret och om Vingersmarknaden, som skulle hållas i nästa månad, medan länsmannen stod uppe på backen, bläddrande i sina auktionskungörelser och väntade på, att prästen skulle bli färdig med gamla Gunne inne på kyrkogården.

Så kom prästen.

Bönderna skingrade sig en smula, lyfte vördnadsfullt på hatten, då prästen gick förbi, samlade sig åter när prästen väl var borta, tände sina pipor och så började länsmannen med sina kungörelser.

Men uppåt vägen körde drängen från Granliden, han som hade kört Gunne till grafven. Och vid hans sida satt Lars och förvånades öfver att Gunne nu var gömd. Han kunde icke riktigt förstå det.

Nej, det kunde han inte.

Kvinnan.

Gammal hinduisk berättelse.

I tidens begynnelse skapade Tvasutri världen.

Men då han ville skapa kvinnan fann han, att han hade redan använt allt återstående material vid mannens skapande. Det fanns inte kvar ett enda fast element.

Tvasutri kände sig förvirrad och försjök i djupa tankar. Slutligen fann han en utväg.

Han tog månens rundhet, ormens buktingar, klättrande växters slingringar, gräsets dallrande för vinden, vinrankans smärthet, rosens sammetslenhet, löfvets lätthet och rådjurets blick, glädtheten i solens stråle och dimmans tårar, vindens ostadighet och harens räddhåga, påfågels fåfänga och mjukheten hos dunet på svalans hals, diamantens hårdhet, honungens ljufhet och tigers grymhet, eldens värme, snöns kyla, skrikans pladder och turturduvans kuttrande.

Allt detta förenade han och formade en kvinna. Därpå gaf han henne i present åt mannen.

Åtta dagar senare kom mannen till Tvashtri och sade:

»Herre, den varelse, som du gaf mig, förgiftar hela min tillvaro. Hon pladdrar utan rast och ro, hon lägger beslag på all min tid, hon beklagar sig för ingenting och har alltid några krämpor.»

Och Tvashtri tog tillbaka kvinnan. Men åtta dagar senare kom mannen åter till honom och sade:

»Herre, mitt lif är mycket ensligt, allt sedan jag gaf dig tillbaka den där varelsen. Jag kommer ihåg att hon dansade och sjöng för mig. Jag minnar mig hur hon gaf mig en blick ur ögonvrån och huru hon lekte med mig och smög sig intill mig.»

Och Tvashtri gaf honom ånyo kvinnan i present.

Det gick denna gång icke mer än tre dagar innan Tvashtri på nytt fick se mannen komma till sig.

»Herre», sade mannen, »jag förstår icke riktigt hur det hänger ihop, men jag känner mig öfvertygad om att kvinnan försakar mig mera bekymmer och besvär än nöje och glädje. Jag ber dig, befria mig från henne!»

Men Tvashtri utbrast otåligt: »Gå din väg och sök göra det bästa möjliga af ert samlif!»

Och mannen utropade till svar: »Jag kan icke lefva med henne!»

»Och icke heller kan du lefva utan henne!» genmålde Tvashtri.

Och mannen sörjde i sitt hjärta, sägande för sig själf:

»Ve mig! Jag kan icke lefva vare sig med eller utan henne!»

En kvinnlig agitator har Kvinnornas fackförbund anställt tr. o. m. 1:sta okt. Valet har fallit på frk Sigbe Svensson, och styrelsen hyser stora förhoppningar ifråga om det goda resultat för förbundets framgång som detta steg innebär. Om afdelningarna på de olika platserna litet hvar göra sitt för anslutning till föreningarna skall framgången säkert icke uteblifva. Frk Svensson kommer att frampå hösten företaga en agitatorsresa, hvarom närmare meddelande kommer att tillsändas afdelningarna.

Kvinnorganisationer som icke emottagit inbjudan till kvinnokonferensen i Stockholm behagade snarast meddela detta under adr.: Anna Sterky, Folkets hus, Stockholm.

Sömmerskorna i Landskrona ha bildat fackförening och ämna ansluta sig till Kvinnornas fackförbund. Det skulle vara bra om sömmerskorna på alla andra platser där organisation saknas ville följa exemplet, ty endast genom organisation är det möjligt för kvinnorna att förbättra sin ekonomiska ställning.

Inte svarslös. I Södermanland lefde för några tiotal år sedan en kringstrykande varelse, som af somliga en sågs mindre vetande, af andra åter som en inispiskad skälm. Raskus, så kallade han sig, infann sig öfverallt, där han visste någon folksamling skulle äga rum, såsom vid auktioner, större bondbröllop, husförhör o. s. v. Där vankades alltid något godt, och han förstod att roa bönderna, så att han aldrig blef utan sin del af välfägnaden.

I en församling där i trakten regerade en dryg och myndig präst, som var föga omtyckt. En vinter höll han husförhör i en af byarna i socknen. Vid dylika tillfällen var det på den tiden vanligt, att prästen och äfven de, som besökt förhöret, undfångades af de förmögna bönderna. Raskus hade naturligtvis äfven passat på att inföna sig för trakteringens skull. Med föga andäktigt uppsyn stod han och stirrade på den myndige kyrkoherden, som promenerade af och an bland sina åhörare, slängande kring sig katekesfrågor och snåsor. Slutligen blef prästen varse Raskus' nävsa fysionomi vid dörren och beslöt att knäcka honom med den oväntade frågan:

UR

E. A. KARLSSON

URMAKARE & URHANDEL

15 Kungsgatan 15, Stockholm

UR

Stort väl sorteradt lager af
Guld- och Silver-Ur.
Vägg- och Väcker-Ur m. m.

Urkedjor, största lager på platsen.
Slåta Gulmetallringar à 1, 1,50 och 2 kr. pr st.

Stort väl sorteradt lager af
Rums-, Pöster-, Bad- och
Febertermometrar samt
Barometrar m. m.

Prenumerera på prof en månad eller kvartal.

Läs

SOCIAL-DEMOKRATEN

Pris i Stockholm pr

Prenumerera på

SOCIAL-DEMOKRATEN

år 9: —, halfår 4: 50,
kvartal 2: 25. och må-
nad 0: 80

Annonsera i

SOCIAL-DEMOKRATEN

I landsorten:

Uppmana vänner och

SOCIAL-DEMOKRATEN

pr år 9: 20, halfår 4: 60,
kvartal 2: 30 och må-
nad 0: 80.

bekanta att hålla

Prenumeration i Stockholm på expeditionen, Folkets Hus, 1/2 tr.

Allm. Tel. 68 68: Riks Tel. 20 91. I landsorten på närmaste postkontor.

Prenumerera på prof en månad eller kvartal.

Blomsterhandeln Linnéa

rekommenderar sig i ärade kunders benägna håg-
komst. Kransar utföres smakfullt och billigt.

Malmskilnadsgatan 40

Allm. Tel. 202.

Riks Tel. 67 83.

KRANSAR

»Kan du säga mig, du, som står där vid dörren och gapar, hvad som är det vederstyggligaste i guds ögon?»

»Hm», svarade Raskus och blinkade, »då ä' väl en höglärdig präst.»

Minneslista.

Stockholm.

Kvinnornas fackförbunds exp. Folkets hus, 4 tr., öppen hvarje onsdag afton 7/2 8-9. Ordf. Anna Sterky, kas-örska fru Anna Johansson, Dalagatan 52, 2 tr. 6. g.

Linnesömmerskefackf. Ordf. fru Anna Westman, Birkagatan 15, 4 tr. Sammanträde 1:sta torsdagen hvarje månad. O-salen, Folkets Hus.

Klädsömmerskefackf. Ordf. frk Signe Svensson, Västmannagatan 30, 4 tr. 6. g. Sammanträde 2:dra onsdagen hvarje månad, G-salen, Folkets Hus.

Mössömmerskornas fackf. Ordf. fru Hilma Wiberg, Norrullsgatan 15. Sammanträde 1:sta tisdagen hvarje månad, Kv. Fackf. exp., Folkets Hus, 4 tr.

Rosettsömmerskefackf. Ordf. frk Gertrud Kuno, Jakobsbergsgatan 31, 1 tr. 6. g. Sammanträde 2:dra tisdagen hvarje månad, Kv. Fackf. exp., Folkets Hus, 4 tr.

Stockholms Damskrädderi. Ordf. hr Aug. Östberg, Bengt Ekenhjelmsgatan 5, n. b. Sammanträde 3:dje måndagen i hvarje månad, F-salen, Folkets Hus.

L. M. Ericssons Kvinnoklubb. Ordf. frk Frida Aman, Badstugatan 3, 5, 3 tr. Sammanträde 4:de onsdagen i hvarje månad, G-salen, Folkets Hus.

Badbetjäningens förening. Ordf. hr Aug. Gustafsson, Regeringsgatan 6, 2 tr. Sammanträde 2:dra söndagen i hvarje månad, F-salen, Folkets Hus.

Liljeholmens Linneklubb. Ordf. frk Ida Skog, Lindagatan 35, 1 tr.

Kungsholmens Linneklubb. Ordf. frk Emy Engkvist, S:t Eriksgatan 15, n. b.

Landsorten.

Malmö, Kappsömmerskornas fackf. Ordf. frk Anna Nilsson, Kaptensgatan 22. Sammanträden 3:dje torsdagen i hvarje månad, Folkets Hus, sal 4.

Falun, Sömmerskefackf. Ordf. hr Axel Wallin, Hyttgatan 4 B. Sammanträde 2:dra tisdagen hvarje månad, Arbetareföreningens lokal.

Eskilstuna Kappsömmerskefackf. Ordf. frk Emma Andersson. Sammanträder 2:dra måndagen i hvarje månad, Arb.-Kommunens lokal.

Eskilstuna Mössömmerskefackf. Ordf. frk Hanna Berglund, Åsgatan 79. Sammanträde 4:de måndagen i hvarje månad.

Sundsvalls Sömmerskefackf. Ordf. fru Aquilina Olsson, Östermalin 15. Sammanträde 2:dra och 4:de tisdagen hvarje månad å Sällskapets lokal, Östermalm.

Morgonbris — *Arbeterskornas tidning* — utgifves af Kvinnornas fackförbund och utkommer en gång i kvartalet i slutet af mars, juni, sept. och dec.

Morgonbris är den enda tidning inom arbetarerörelsen som redigeras uteslutande för kvinnorna och deras intressen och bör den därför läsas af alla intresserade arbeterskor och arbetarhustrur.

Morgonbris kan erhållas genom prenumeration å alla postkontor och kostar 50 öre pr år.

Morgonbris säljes i lösnummer å 10 öre genom de flesta *Arbetarekommuner, Soc.-Dem. Ungdomsklubbar, Kvinnoklubbar* samt genom en del *fackförbund*.

Redaktionskommitten.

Kooperativa Bageriföreningen Framtiden

Rekommenderar sina tillverkningar uti allmänhetens benägna åtanke

Försäljningsbodar:

12 Birkagatan och S:t Paulsgatan 25.

Arbetarekvinnor i Dalarna!

En tidning som på samma gång är organ för arbetarepartiet och nyhetstidning för Dalarna är

ARBETARBLADET

Anländer till Falun, Borlänge, Ludvika, Grängesberg, Smedjebacken o. s. v. redan på middagen utgiftsdagen. Ut kommer hvarje söckendag och kostar för år kr. 6: —, för kvartal kr. 1: 60.

Teekna andelar i

Koop. Syfabriken

Linnéa!

Tjänarinnebladet

utgifvet af Stockholms Tjänarinneförening, utkommer under 1906 sex gånger, och kostar för helt år 35 öre, postbefordringsafgiften inberäknad. Prenumeration kan ske inom Stockholm på Tjänarinneföreningens expedition, Grefvegatan 20 C, och i landsorten genom att till samma ställe med postanvisning insända 35 öre och tydlig adress.

A.-B. Arbetarnes Tryckeri, Stockholm 1906.